Max Fink 100. születésnapját ünnepeljük

Gazdag Gábor[1]

[1] *Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház Rendelőintézet, Pszichiátriai és Pszichiátriai Rehabilitációs Osztály*

A XX. század biológiai pszichiátriájának egyik meghatározó alakja, Max Fink 2023. január 16-án ünnepelte századik születésnapját. Ez alkalomból köszöntjük őt.

Max Fink osztrák származású, 1923-ban, Bécsben született. Alig egy évvel később családja kivándorolt az Amerikai Egyesült Államokba, iskoláit már ott végezte. Orvosi diplomáját 1945-ben szerezte, ezt követően előbb neurológiából, majd pszichiátriából szerzett szakképesítést.

1949-ben megnősült, felesége, Martha tanárként dolgozott. Két lány és egy fiúgyermekük született, akik mindhárman sikeres egyetemi karriert futottak be.

Tudományos érdeklődését kezdetben az agy különböző hatásokra – ECT, pszichofarmakonok, drogok – mutatott elektromos tevékenysége kötötte le. Első könyvét is farmakoEEG témából írta. Klinikai munkájában az elektrokonvulzív kezelésnek (ECT) korán elkötelezett hívévé vált, első kutatásait ezen a területen 1952-ben kezdte. Az évtizedek során szinte nem is akadt olyan téma, amivel ne foglalkozott volna. 1972-ben tudományos rendezvényt szervezett az ECT kezelés biológiájáról, majd 1979-ben megírta az ECT kezelés kézikönyvét (Fink, 1979). Ugyancsak meghatározó állomását jelentette az életművének a Convulsive Therapy című újság megalapítása 1984-ben, amelynek a következő tíz évben főszerkesztője is volt. Az 1985-ös évben megjelent első és második számában közölte az újság két részletben Meduna László önéletrajzának szerkesztett változatát (Fink, 1985). Az eredeti kézirat keletkezésének pontos időpontja nem tisztázható, valamikor az ötvenes évek első felére tehető. Fink professzor Meduna iránti tiszteletét jelzi, hogy az önéletrajznak a görcskezelés születéséről szóló részét csaknem teljes terjedelmében, összesen 31 oldalon közölte az újságban. Meduna iránti érdeklődése a későbbiekben is töretlen volt. Aktív szerepet játszott abban is, hogy az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet bezárása előtt indított kutatás során az intézet kórrajztárában sikerült az első görcskezelt betegek kórrajzait azonosítani, és az első kezelések részletes történetét rekonstruálni. A kutatásból született közlemények megírásában is értékes segítséget nyújtott (Baran et al., 2008; Gazdag et al., 2009). Meduna emlékét Fink professzor azzal is ápolja, hogy újból és újból hangsúlyozza elévülhetetlen érdemeit a biológiai pszichiátria fejlődésében. Legutóbbi ilyen tárgyú cikke 2022 szeptemberében jelent meg (Fink et al., 2022).

Az ECT-vel kapcsolatos kutatásai közül kiemelkedik az 1997-ben, 4 kórház együttműködésében szervezett CORE – Consortium on Research in ECT kutatás, amely fontos eredményekkel járult hozzá a terület szakirodalmához (Husain et al., 2004; Kellner et al., 2006).

Fáradhatatlanul dolgozott az ECT kezelés népszerűsítésén, számos ismeretterjesztő közleményt írt, interjút adott. Laikusok számára könyvet írt az ECT-vel kapcsolatos legfontosabb ismeretekről (Fink, 2009).

Fink professzort a kutatás mellett az ECT kezelés etikai kérdései is foglalkoztatták. Svéd kollégájával, Jan-Otto Ottossonnal 2004-ben könyvben foglalta össze mindazokat az ismereteket, melyeket az ECT etikai vonatkozásairól tudni kell (Ottosson & Fink, 2004). A könyv mind a mai napig meghatározó mérföldköve az ECT irodalmának.

Az ECT mellett a kezelés két fontos indikációs területe, a katatónia és a melankólia kutatásának területén is jelentős munkásságot mutatott fel Max Fink. Érdeklődése a katatónia felé a 90-es évek elején fordult, majd 2003-ban írta meg összefoglaló művét Catatonia: A Clinician's Guide to Diagnosis and Treatment címmel (Fink & Taylor, 2003). A DSM új, ötödik változatának kidolgozása idején intenzív erőfeszítéseket tett, hogy a kataton tünetegyüttest leválassza a szkizofréniáról, és különálló pozíciót harcoljon ki neki. A cél érdekében összegyűjtötte a téma szakértőit, és több közös közleményben érvelt az igaza mellett (Francis et al., 2010; Fink, 2011; Fink, 2013). Végül erőfeszítéseit siker koronázta, a DSM-5 rendszerében a szerkesztők létrehoztak egy önálló kategóriát a máshová nem osztályozott kataton tünetegyüttes besorolására.

Fink professzor az évek során többször is járt Magyarországon. 1986-ban az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet Meduna László díját vette át, 2005 októberében pedig Gaszner Péter professzor meghívására részt vett a Magyar Pszichofarmakológusok Társaságának tudományos kongresszusán Tihanyban, és kiemelkedő előadást tartott az ECT kezelés aktuális kérdéseiről.

1997-ben vonult vissza az aktív gyógyító tevékenységtől, de a tudományos életben mind a mai napig tevékenyen részt vesz. Bár hosszabb utazásra az utóbbi években már nem vállalkozik, továbbra is aktívan publikál, a hozzá forduló kollégáknak készségesen ad tanácsot és segít kutatási projektek megszervezésében, a megszületett eredmények publikálásában.

Még sok boldog születésnapot kívánunk Fink professzor úr!

Levelező szerző: Gazdag Gábor
Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház
Pszichiátriai és Pszichiátriai Rehabilitációs Osztály
E-mail: gazdag@lamb.hu

IRODALOM

1. Baran, B., Bitter, I., Fink, M., Gazdag, G., Shorter, E. (2008) Károly Schaffer and his school: the birth of biological psychiatry in Hungary, 1890-1940. Eur Psychiatry, 23: 449-456.
2. Fink, M. (1985) Historical Article: Autobiography of L. J. Meduna. Convuls Ther, 1: 43-57.
3. Fink, M. (2011) Catatonia from its creation to DSM-V: Considerations for ICD. Indian J Psychiatry, 53: 214-217.
4. Fink, M. (2013) Clinical practice to change with divorce of catatonia and schizophrenia. J Clin Psychopharmacol, 33: 287-288.
5. Fink, M. Electroconvulsive Therapy: A Guide for Professionals and Their Patients, sec ed. Oxford University Press, New York, 2009. 162 pp.
6. Fink, M. Convulsive Therapy: Theory and Practice. Raven Press, New York, 1979. 306 pp.
7. Fink, M., Gazdag, G., Shorter, E. (2022) Appreciating Ladislas Meduna: Visionary Creator of Convulsive Therapy. J ECT. 38: 149-150.
8. Fink, M., Shorter, E., Taylor, M.A. (2010) Catatonia is not schizophrenia: Kraepelin's error and the need to recognize catatonia as an independent syndrome in medical nomenclature. Schizophr Bull, 36: 314-320.
9. Fink, M., Taylor, M.A. CATATONIA: A Clinician's Guide to Diagnosis and Treatment. Cambridge University Press, Cambridge UK, 2003. 256 pp.
10. Francis, A., Fink, M., Appiani, F., Bertelsen, A., Bolwig, T.G., Bräunig, P., et al. (2010) Catatonia in Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition. J ECT. 26: 246-247.
11. Gazdag, G., Bitter, I., Ungvari, G.S., Baran, B., Fink, M. (2009) László Meduna's pilot studies with camphor inductions of seizures: the first 11 patients. J ECT, 25: 3-11.
12. Husain, M.M., Rush, A.J., Fink, M., Knapp, R., Petrides, et al. (2004) Speed of response and remission in major depressive disorder with acute electroconvulsive therapy (ECT): a Consortium for Research in ECT (CORE) report. J Clin Psychiatry, 65: 485-491.
13. Kellner, C.H., Knapp, R.G., Petrides, G., Rummans, T.A., Husain, M.M., Rasmussen, K., et al. (2006) Continuation electroconvulsive therapy vs pharmacotherapy for relapse prevention in major depression: a multisite study from the Consortium for Research in Electroconvulsive Therapy (CORE). Arch Gen Psychiatry, 63: 1337-1344.
14. Ottosson, J-O., Fink, M. Ethics in Electroconvulsive Therapy. Brunner-Routledge, New York, 2004. 157 pp.